

14

YENİ KURUMSAL KURAMIN TARİHSEL GELİŞİMİ VE TEMEL İLKELERİ

Elit Dörtkardeş

İstanbul Ticaret Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Anabilim Dalı

GİRİŞ

İşletmelerin zaten kıt olan sınırlı kaynaklar ile verimliliğini arttırmaya yönelik çalışmaları, örgüt kuramlarının temel araştırma konusu olmuştur. Sanayi devriminden sonra gerçekleşen büyük sıçrama, işletmelerin salt çevre koşullarına uyum sağlaması halinde ayakta kalabileceklerini öne süren durumsallık yaklaşımından, işletme yapısının işletmenin çevre koşullarına etki edebileceğini öngören post-modern örgüt kuramları anlayışına değin farklı görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Post-modern örgüt kuramlarından kurumsal kuram alanında yapılan çalışmaların 1970’li yıllardan günümüze gelene kadar ivme kazanmış olması “eylemi” vurgulayan kuram ile “yapıyı” vurgulayanlar arasında bulunan gelenekselleşen ayrılıkları başarılı bir şekilde giderme potansiyeline bağlanmıştır (Özen, 2015, s. 239). Kurumsal Kuram ile Yeni Kurumsalcılık anlayış arasındaki fark bu iki temel görüş çerçevesinde şekillenmektedir.

Kurumsal teori, genelde örgütsel değişim teorisi olarak değil, belirli bir nüfustaki veya örgüt alanındaki örgütsel düzenlemelerin istikrarı ve benzerliğini açıklamaktadır (Greenwood ve R., 1996). Kurumsal kuramı diğer kuramlardan ayıran bir diğer nokta, eşbiçimlilik de denen ve işletmeleri taklitçi, ahlaki ve zorlayıcı (Dimaggio ve W. Powell, 1983) olmak üzere üç farklı nedenle benzemelerini sağlayan unsurlardır.

Kurumsal kuram, örgüt yazınına meşruiyet, eşbiçimlilik, kurum, kurumsallaşma, kurumsal girişimci vb. birçok kavram kazandırmış olup, yaptığı kurumsal çevre vurgusu ile örgütlerin varlıklarını sürdürmelerinde önemli bir yere sahip olan çevre unsurunu modern ve post modern dönemde bulunan tüm kuramlardan farklı bir açıdan ele almaktadır.

Yeni kurumsalcı yaklaşım üzerine, 1980 yılı ve sonrasında yapılan çalışmalarda, işletmelerde Aktörün yönünü vurgulayan anlayış hakim olmuş ancak 1990 yılından sonra yapılan çalışmalarda Makrokurumsal anlayış önem kazanmıştır. Makrokurumsal bakış açısına göre kurumların birbirlerine benzemesinde yapıların önemi vurgulanmış, farklı ülkelerde yer alan işletme yapılarının şekillenmesinde - özellikle devletin- önemine atıf yapılmıştır. Küreselleşme neticesinde ülke sınırlarının ortadan kalkması ile beraber, farklı ülkelerde yer alan işletmelerin birbirine ne kadar benzediğine yönelik çalışmalar yapılmış ve böylelikle 2000'li yılların başından itibaren Kurumsal Kuram, örgüt yazınında üzerinde en çok araştırma yapılan örgüt kuramı olma özelliği göstermiştir.

KAYNAKÇA

Abrahamson, E. (1996, January 1). Management Fashion. *The Academy of Management Review*, s. 254-28.

Altıntaş, Ö. C. (2009). *Duygusal zeka elemanlarının liderlik tarzları ve örgütsel sonuçlar üzerindeki etkisi: Isparta ili ilköğretim okullarında bir uygulama*. Gebze, 2009: YÖK Tez Merkezi veri tabanı (Tez No. 239874).

Apaydın, F. (2009). Kurumsal Teori ve İşletmelerin Kurumsallaşması. *C. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2.

Bolat, T., ve Seymen, O. A. (2006). Yönetim ve Örgüt Düşüncesinde Kurumsalcılık, Yeni Kurumsalcılık ve Kurumsal Eşbiçimlilik. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 231-232.

Cobutoğlu, R. (2017). A Study of Private Security Uniforms in Turkey. *Journal of Current Researches on Social Science*, 39.

Çakar, M., ve Danışman, A. (2017). Kurumsal Kuram. A. S. Sargut içinde, *Örgüt Kuramları* (s. 258). İstanbul: Beta Yayınları.

Çakar, M., ve Danışman, A. (2017). Kurumsal Kuram. A. S. Sargut, A. Danışman, B. Özkara, H. C. Sözen, H. N. Basım, M. A. Varoğlu, . . . Z. Şenyuva içinde, *Örgüt Kuramları* (s. 273). İstanbul: Beta Yayınları.

Dacin, M. T., Good, J. G., ve Scott, W. R. (2002). Institutional Theory And Institutional Change: Introduction To The Special Research Forum. *Academy of Management Journal* .

Demir, M. (2009). *Konaklama işletmelerinde duygusal zeka, örgütsel sapma, çalışma yaşamı kalitesi ve işten ayrılma eğilimi arasındaki ilişkinin analizi*. İzmir: YÖK, Tez Merkezi veri tabanı (Tez Nu. 239150).

Dimaggio, P. (1988). Interest and Agency in Institutional Theory. *institutional Patterns and Organizations: Culture and Environment*, 3-22.

DiMaggio, P. J., ve Powell, W. (1991). *The New Institutionalism in Organizational Analysis*. Chicago: University of Chicago Pres.

Dimaggio, P., ve Powell, W. W. (1983). The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and

Collective Rationality in Organizational Fields. *American Sociological Review*, 147-160.

Dimaggio, P., ve W. Powell, W. (1983). The Iron Cage Revisited İnstitüsyonel İsomorfizm and Collective Rationality in Organizational Fields. *American Sociological Review*, 147-160.

Diñçer, M. A., ve Özdemir, Y. (2013). Kurumsal Sosyal Sorumluluk Uygulamaları Ve Eşnbi-çimlilik: On Büyük Türk Holdingi Üzerine Vaka Çalışması . *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi*, 36.

Dorado, S. (2005). Institutional Entrepreneurship, Partaking, and Convening. *Organization Studies*, 385-414.

Edelman, L. B. (1997). The Legal Environments of Organizations. *Annual Review of Sociology*, 479-515.

Fidan, T. (2017). Kurumsalcılık Yaklaşımları ve Yeni Kurumsalcılık Perspektifinden Eğitim Örgütleri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7.

Fıkrkoca, A. (2017). Makrokurumsal Kuram. A. S. Sargut, A. Danışman, B. Özkara, H. C. Sözen, H. N. Basım, M. A. Varoğlu, . . . Yelođlu içinde, *Örgüt Kuramları* (s. 396). İstanbul: Beta Yayınları.

Fıkrkoca, A., ve Kalemci, R. A. (2011, Nisan). Küreselleşme ve Makro-Kurumsal Teori: Bir Literatür Taraması. *İşGüç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, s. 194.

Greenwood, R., ve R., C. (1996). Understanding Radical Organizational Change: Bringing Together The Old And The New Institutionalism . *Academy Of Managenent Reviev*, 1022-1054.

Grewal, R., ve Dharwadkar, R. (2002). The role of the institutional environment in marketing channels. . *J. Marketing*, 82-97.

Güllüce, A. Ç. (2010). *Duygusal zekanın iş yerindeki psikolojik taciz algısındaki rolünün bireyin tolerans düzeyi açısından incelenmesi* . Erzurum, 1-260: Doktora tezi .

Gürbüz, S., ve Yüksel, M. (2008). Çalışma Ortamında Duygusal Zeka: İş Performansı, İş Tatmini, Örgütsel Vatandaşlık Davranışı ve Bazı Demografik Özelliklerle İlişkisi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9 (2), 174-190.

Heugens, P. P., ve Lander, M. W. (2009). Structure! Agency! (And Other Quarrels): A Meta-Analysis Of Institutional Theories Of Organization. *Academy of Management Journal*, 61-85.

İlgin, B. (2010). *Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Oluşumunda ve Sosyal Kaytarma ile İlişkisinde, Duygusal Zeka ve Lider Üye Etkileşiminin Rolü*. Ankara, 1-297: YÖK Tez Merkezi veri tabanı, (Tez No. 257866).

Kalemci, R. A., ve Tüzün, İ. K. (2008). Örgütsel Alanda Meşruiyet Kavramının Açılımı: Kurumsal ve Stratejik Meşruiyet. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 408.

Kavcar, B. (2011). *Duygusal Zeka ile Akademik Başarı ve Bazı Demografik Değişkenlerin İlişkileri: Bir Devlet Üniversitesi Örneđi*. Ankara, 1-152: YÖK Tez Merkezi veri tabanı (Tez No. 273328).

Kimberly, J. R. (1979, September 19/9). Issues in the Creation of Organizations: Initiation, Innovation, Institutionalization. *Academy of Management Journal*, s. 437-457.

Kostova, T., ve Both, K. (2002). Adoption Of An Organizational Practice By Subsidiaries Of Multinational Corporations: Institutional And Relational Effects. *Academy of Management Journal*.

Köksal, A. (2007). *Üstün Zekalı Çocuklarda Duygusal Zekayı Geliştirmeye Dönük Program Geliştirme Çabası* . İstanbul : YÖK, Tez Merkezi veri tabanı (Tez Nu. 219470).

Lawrence, T. B., Suddaby, R., ve Leca, B. (2009). Institutional Work: Actors and Agency in Institutional Studies of Organizations. *Cambridge University Pres*.

Merton, R. K. (1940). Bureaucratic Structure and Personality. *Social Forces*, 560-568.

Meyer, J. W., ve Rowan, B. (1977). Institutionalized Organizations: Formal Structure as Myth

and Ceremony. *American Journal of Sociology*, 340.

Mizruchi, M. S., ve Fein, L. C. (1999). The social construction of organizational knowledge: A study of the uses of coercive, mimetic, and normative isomorphism. s. 61.

Özcan, K. (2011). Kurumsal Söylemin Rasyonel Temelleri: Yeni Kurumsal Kuram Bağlamında Rasyonalite Tartışması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 310-311.

Özen, Ş. (2013). Yeni Kurumsal Kuram. D. Taşçı, U. Koç, Y. Sayılar, Ç. Önder, N. Wastı, Ş. Özen, . . . E. Erdemir içinde, *Örgüt Kuramı* (s. 124). Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayını.

Özen, Ş. (2015). Yeni Kurumsal Kuram: Örgütleri Çözümlemede Yeni Ufuklar ve Yeni Sorunlar. A. S. Sargut, Ş. Özen, N. Selekler Gökşen, F. Oğuz, Ç. Önder, B. Üsdiken, ve E. Yıldırım içinde, *Örgüt Kuramları* (s. 243). Ankara: İmge Kitabevi.

Palthe, J. (2014). Regulative, Normative, and Cognitive Elements of Organizations: Implications for Managing Change. *Management and Organizational Studies*, 61.

Saylam, A., ve Leblebici, D. N. (2017). Kurumsal Kuram ve Kurumsal Girişimci. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 102.

Scott, R. W. (1987). The Adolescence of Institutional Theory. *Administrative Science Quarterly*, s. 493-511.

Scott, W. R. (1995). *Institutions and Organizations*. CA: Sage.

Scott, W. R. (2001). *Institutions and organizations*. CA: Sage.

Selekler Gökşen, N. (2015). Makrokurumsal Bakış Açısı: Bir Değerlendirme. A. S. Sargut, N. Selekler Gökşen, F. Oğuz, Ç. Önder, B. Üsdiken, ve E. Yıldırım içinde, *Örgüt Kuramları* (s. 335-336). Ankara: İmge Kitabevi.

Selznick, P. (1957). Leadership in Administration: A Sociological Interpretation. *Harper ve Row*.

Stinchcombe, A. S. (1990). Reason and Rationality. J. E. vd. içinde, *The Limits of Rationality* (s. 285-316). Berkeley: The University of Chicago Pres.

Suchman, M. (1995). Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches. *Academy of Management Review*, 571-610.

Sudak, M. K. (2011). *Kişilik tipleri, duygusal zeka, iş tatmini ve örgütsel vatandaşlık davranışı ilişkisi üzerine bir araştırma*. Gebze, 1-98: YÖK Tez Merkezi veri tabanı (.

Turanlı, A. (2007). *İlköğretim Okulu Müdürlerinin Duygusal Zeka ve Öğretmenlerin İş Doyum Düzeyleri*. İzmir: YÖK, Tez Merkezi veri tabanı (211596).

Turhan, M. S., ve Danışman, A. (2016). *Yapı- Eyleyen İkiliği ve Kurumsal Kuram*. İstanbul: Beta Yayınları.

Ulutaş, İ. (2005). *Ana sınıfa devam eden altı yaş çocuklarının duygusal zekalarına duygusal zeka eğitiminin etkisinin incelenmesi*. Ankara, Doktora tezi: YÖK, Tez Merkezi veri tabanı (Tez Nu. 159115).

Yalçınkaya, A., ve Taşçı, D. (2017). Bir Kurumsal Girişimci Olarak Devlet: Yeni Kurumsal Kuram Bağlamında Bir Değerlendirme. *Yönetim ve Organizasyon Araştırmaları Dergisi*, 75.

Zucker, L. G. (1977). The Role of Institutionalization in Cultural Persistence. *American Sociological Review*, 726-743.

Zucker, L. G. (1987). Institutional theories of organization. *Annual review of sociology*, 443-464.